

PAŃSTWOWA

KOMISJA WYBORCZA

ZPOW-603-179/15

Informacja Państwowej Komisji Wyborczej

W związku z wyborami Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonymi na dzień 10 maja 2015 r., Państwowa Komisja Wyborcza przypomina, co następuje.

1. Do spisów wyborców sporządzanych w związku z wyborami Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z urzędu zostaną wpisane tylko osoby ujęte w stałym rejestrze wyborców danej gminy, **tj. osoby zameldowane na pobyt stały w danej gminie** oraz osoby, które stale zamieszkują na obszarze danej gminy bez zameldowania na pobyt stały, **lecz zostały wpisane do rejestru na swój wniosek**. Oznacza to m. in., że **osoby zameldowane na pobyt czasowy nie zostaną ujęte z urzędu w spisie wyborców w miejscu pobytu czasowego, lecz w miejscu zameldowania na pobyt stały**. Natomiast osoby niezameldowane na pobyt stały w żadnej gminie nie zostaną w ogóle ujęte w spisie wyborców z urzędu. Osoby te w celu udziału w głosowaniu muszą złożyć wniosek o wpisanie do rejestru wyborców w gminie, w której stale zamieszkują lub złożyć wniosek o dopisanie do spisu w miejscu pobytu czasowego.
2. Osoby **dopisane na swój wniosek do wybranego spisu wyborców** w związku z głosowaniem w dniu 10 maja br. **będą ujęte w tym samym spisie wyborców** również w przypadku przeprowadzania ponownego głosowania (tzw. II tury wyborów). Wzięcie udziału w ponownym głosowaniu w innym obwodzie, w tym również w obwodzie właściwym dla stałego miejsca zamieszkania, będzie możliwe wyłącznie po otrzymaniu z urzędu gminy, który sporządził spis wyborców, zaświadczenia o prawie do głosowania.
3. Wyborcy, którzy będą przebywać w dniu wyborów w szpitalach, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych zostaną wpisani do spisów wyborców sporządzonych dla obwodów głosowania utworzonych w tych jednostkach i będą mogli głosować w tych obwodach. Na takich samych zasadach będą mogli głosować wyborcy przebywający w domach studenckich lub zespołach domów studenckich, w których utworzono obwody głosowania. Wyborcy wpisani do spisu wyborców w wyżej wymienionych jednostkach **zostaną z urzędu skreśleni ze spisu w miejscu stałego zamieszkania**. Osoby, które przybędą do wyżej wymienionych jednostek w dniu wyborów, będą mogły głosować w obwodach utworzonych w tych jednostkach tylko na podstawie zaświadczeń o prawie do głosowania.
Osoby wpisane do spisu wyborców w obwodach głosowania utworzonych w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz w domach studenckich lub zespołach domów studenckich w pierwszym głosowaniu będą ujęte w tym spisie wyborców również w przypadku przeprowadzania ponownego głosowania (tzw. II tury wyborów). Wzięcie udziału w głosowaniu w innym obwodzie będzie możliwe wyłącznie po otrzymaniu zaświadczenia o prawie do głosowania z urzędu gminy, który sporządził spis wyborców. Ponadto wyborcy, którzy opuścili szpital, zakład pomocy społecznej, zakład karny lub areszt śledczy po dniu pierwszego głosowania będą mogli być dopisani do spisu wyborców przez obwodową komisję wyborczą w miejscu stałego zamieszkania jeżeli udokumentują, że opuścili tę jednostkę w okresie pomiędzy dniem pierwszego głosowania, tj. 10 maja 2015 r. a dniem ponownego głosowania.
4. **Zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego, zarówno w kraju jak i za granicą, dotyczy również ewentualnego ponownego głosowania (tzw. II tury wyborów)**. Oznacza to, że w przypadku przeprowadzania ponownego głosowania pakiet wyborczy dotyczący tego głosowania zostanie przekazany na adres, który został wskazany podczas dokonania zgłoszenia zamiaru głosowania korespondencyjnego w związku z głosowaniem w dniu 10 maja 2015 r.
5. Akt pełnomocnictwa sporządzony przed głosowaniem w dniu 10 maja 2015 r. dotyczy zarówno pierwszego głosowania, jak i ewentualnego ponownego głosowania (tzw. II tury wyborów). **Wyborca ma prawo cofnięcia udzielonego pełnomocnictwa**. Cofnięcie pełnomocnictwa następuje przez złożenie najpóźniej na 2 dni przed dniem wyborów, tj. do dnia 8 maja 2015 r. (22 maja w przypadku ewentualnego ponownego głosowania), stosownego oświadczenia wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) gminy, w której sporządzono akt pełnomocnictwa, lub przez doręczenie takiego oświadczenia właściwej obwodowej komisji wyborczej w dniu głosowania. Ponadto **głosowanie osobiste wyborcy powoduje wygaśnięcie pełnomocnictwa do głosowania w jego imieniu**.

Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej: *Wiesław Kozielowicz*

Informacja Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 10 kwietnia 2015 r. dotycząca głosowania korespondencyjnego

Warszawa, dnia 10 kwietnia 2015 r.

PAŃSTWOWA

KOMISJA WYBORCZA

ZPOW-603-183/15

Informacja Państwowej Komisji Wyborczej dotycząca głosowania korespondencyjnego

Państwowa Komisja Wyborcza przypomina, że w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej każdy wyborca może głosować korespondencyjnie.

Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien być zgłoszony przez wyborcę najpóźniej **do dnia 27 kwietnia 2015 r.**

- 1) w przypadku głosowania w kraju – w urzędzie gminy, w której jest on wpisany do rejestru wyborców,
- 2) w przypadku głosowania za granicą – u właściwego konsula.

Należy mieć na uwadze, że zgłoszenie zamiaru głosowania korespondencyjnego zarówno w kraju jak i za granicą dotyczy również ewentualnego ponownego głosowania (tzw. II tury wyborów). Oznacza to, że w przypadku ewentualnego przeprowadzania ponownego głosowania pakiet wyborczy zostanie wysłany na adres wskazany w zgłoszeniu zamiaru głosowania korespondencyjnego dokonany przed pierwszym głosowaniem.

W przypadku głosowania korespondencyjnego w kraju w zgłoszeniu podaje się: nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL wyborcy, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie, adres, na który ma być wysłany pakiet wyborczy, albo deklarację osobistego odbioru pakietu wyborczego w urzędzie gminy oraz oświadczenie o wpisaniu wyborcy do rejestru wyborców w danej gminie.

W zgłoszeniu wyborca może zażądać przesłania mu wraz z pakietem wyborczym nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a.

W przypadku głosowania korespondencyjnego za granicą w zgłoszeniu podaje się: nazwisko i imię (imiona), imię ojca, datę urodzenia, numer ewidencyjny PESEL, oznaczenie wyborów, których dotyczy zgłoszenie, adres zamieszkania lub pobytu wyborcy za granicą, adres zamieszkania wyborcy w kraju, tj. miejsce ujęcia w rejestrze wyborców (w odniesieniu do osób przebywających czasowo za granicą), numer ważnego polskiego paszportu oraz miejsce i datę jego wydania (w państwach, w których dowód osobisty jest wystarczającym dokumentem do przekroczenia granicy, w miejsce numeru ważnego polskiego paszportu można podać numer ważnego dowodu osobistego), adres, pod który ma zostać wysłany przez konsula pakiet wyborczy, albo deklarację osobistego odbioru pakietu wyborczego u konsula.

Wyborca głosujący w kraju nie później niż dnia 4 maja 2015 r. otrzyma z urzędu gminy pakiet wyborczy, który zostanie doręczony wyłącznie do rąk własnych wyborcy, po okazaniu dokumentu potwierdzającego tożsamość i pisemnym pokwitowaniu odbioru. Jeżeli wyborca we wniosku zadeklarował osobisty odbiór pakietu wyborczego, pakiet ten we wskazanym terminie będzie możliwy do odebrania w urzędzie gminy (w godzinach pracy urzędu).

W skład pakietu wyborczego przekazywanego wyborcy wchodzi: koperta zwrotna, karta do głosowania, koperta na kartę do głosowania, oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu na karcie do głosowania, instrukcja głosowania korespondencyjnego i ewentualnie nakładka na kartę do głosowania sporządzona w alfabecie Braille'a – jeżeli wyborca zażądał jej przesłania.

Na karcie do głosowania wyborca oddaje głos, w sposób określony w informacji znajdującej się w dolnej części karty do głosowania. Należy pamiętać, że znakami „x” są dwie linie przecinające się w obrębie kratki przeznaczonej na oddanie głosu.

Po oddaniu głosu należy kartę do głosowania umieścić w kopercie oznaczonej „Koperta na kartę do głosowania” i kopertę tę zakleić. **Niezaklejenie koperty na kartę do głosowania spowoduje, że karta do głosowania nie będzie uwzględniona przy ustalaniu wyników głosowania.** Zaklejoną kopertę na kartę do głosowania należy włożyć do koperty zwrotnej zaadresowanej na adres obwodowej komisji wyborczej. Do koperty zwrotnej należy także włożyć oświadczenie o osobistym i tajnym oddaniu głosu. **Przed włożeniem oświadczenia do koperty zwrotnej należy wpisać na nim miejscowość i datę jego sporządzenia oraz własnoręcznie je podpisać. Niewłożenie oświadczenia do koperty zwrotnej lub niepodpisanie go spowoduje, że karta do głosowania nie będzie uwzględniona przy ustalaniu wyników głosowania.** Kopertę zwrotną należy zakleić i nadać w placówce Poczty Polskiej na adres obwodowej komisji wyborczej najpóźniej:

- do **7 maja 2015 r.**, jeżeli placówka pocztowa znajduje się w gminie, w której wyborca jest ujęty w spisie wyborców,

- do **6 maja 2015 r.** w dowolnej placówce Poczty Polskiej na terenie kraju.

Osoba niepełnosprawna może umówić się na odbiór koperty zwrotnej w miejscu i terminie przez nią wskazanym (np. w jej mieszkaniu). W przypadku, gdy odbioru ma dokonać pracownik Poczty Polskiej, należy umówić się z nim najpóźniej na dzień 7 maja 2015 r.

Wyborca może przed dniem głosowania osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do właściwego urzędu gminy (w godzinach pracy tego urzędu) lub w dniu głosowania, **do czasu jego zakończenia**, osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do obwodowej komisji wyborczej, której adres znajduje się na kopercie zwrotnej.

Głosować korespondencyjne nie mogą wyborcy umieszczeni w spisach wyborców w: obwodach głosowania utworzonych w zakładach opieki zdrowotnej, domach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych oraz domach studenckich lub zespołach domów studenckich, a ponadto wyborcy, którzy udzielili pełnomocnictwa do głosowania.

W przypadku głosowania korespondencyjnego za granicą właściwy konsul, nie później niż dnia 30 kwietnia 2015 r. przekazuje pakiet wyborczy na wskazany przez wyborcę adres przesyłką rejestrowaną w placówce operatora pocztowego świadczącego usługi powszechne albo w inny sposób umożliwiający stwierdzenie odbioru. Wyborca może także osobiście odebrać pakiet wyborczy w konsulacie, jeżeli zadeklarował to w zgłoszeniu zamiaru głosowania korespondencyjnego. Wyborca po wypełnieniu karty do głosowania wkłada ją do koperty na kartę do głosowania, którą zakleja, a następnie kopertę tę wkłada do koperty zwrotnej łącznie z podpisanym oświadczeniem o osobistym i tajnym oddaniu głosu i przesyła ją, na własny koszt, do właściwego konsula. Konsul przekazuje właściwej obwodowej komisji wyborczej koperty zwrotne, które otrzymał do czasu zakończenia głosowania. Wyborca może przed dniem głosowania osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do właściwego konsula lub w dniu głosowania, **do czasu jego zakończenia**, osobiście dostarczyć kopertę zwrotną do właściwej obwodowej komisji wyborczej.

W przypadku przeprowadzania ponownego głosowania wyborca, który nie zgłosił zamiaru głosowania korespondencyjnego do dnia 27 kwietnia 2015 r., może po dniu pierwszego głosowania, a przed ponownym głosowaniem, zgłosić zamiar głosowania korespondencyjnego w ponownym głosowaniu. Zamiar głosowania korespondencyjnego powinien być zgłoszony przez wyborcę w urzędzie gminy, w której wpisany jest do rejestru wyborców (lub u konsula w przypadku głosowania za granicą), **najpóźniej dnia 14 maja 2015 r.**

Informacja Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 14 kwietnia 2015 r. dotycząca uprawnień mężów zaufania

(ZPOW-603-180/15)

Warszawa, dnia 14 kwietnia 2015 r.

PAŃSTWOWA

KOMISJA WYBORCZA

ZPOW-603-180/15

Informacja Państwowej Komisji Wyborczej dotycząca uprawnień mężów zaufania

Państwowa Komisja Wyborcza, w związku z licznymi pytaniami i wątpliwościami wyjaśnia, co następuje:

Mężowie zaufania wyznaczeni przez pełnomocników wyborczych komitetów wyborczych (lub upoważnione przez nich osoby), których kandydaci na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zostali zarejestrowani, mogą być obecni w dniu wyborów w lokalu wyborczym podczas wszystkich czynności wykonywanych przez komisję.

Informacja o godzinie rozpoczęcia pracy komisji w dniu głosowania podawana jest przez poszczególne obwodowe komisje wyborcze do publicznej wiadomości przede wszystkim przez jej wywieszenie w budynku, w którym mieści się lokal wyborczy, i w urzędzie gminy (w sposób umożliwiający zapoznanie się z tą informacją także, gdy budynki te są zamknięte), w celu umożliwienia mężom zaufania obecności przy wszystkich czynnościach komisji poprzedzających otwarcie lokalu

Do każdej komisji pełnomocnik wyborczy komitetu wyborczego spełniającego powyższy warunek może zgłosić po jednym mężu zaufania (art. 103 § 1 Kodeksu wyborczego). Mężowie zaufania danego komitetu wyborczego mogą jednakże zmieniać się w ciągu pracy komisji. Mężami zaufania mogą być wyłącznie osoby pełnoletnie. Mężowie zaufania przedstawią komisji zaświadczenie podpisane przez pełnomocnika wyborczego lub upoważnioną przez niego osobę, sporządzone według wzoru ustalonego przez Państwową Komisję Wyborczą uchwałą z dnia 9 marca 2015 r. w sprawie wzoru zaświadczenia dla mężów zaufania do obwodowych komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, w wyborach Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (M.P. poz. 278). Jeżeli zaświadczenie wystawiła osoba upoważniona przez pełnomocnika, mąż zaufania okazuje komisji kserokopię tego upoważnienia. Zaświadczenia mogą różnić się między sobą wyglądem i układem graficznym, ale ich treść musi odpowiadać wzorowi ustalonymu przez Państwową Komisję Wyborczą.

Podczas obecności w lokalu wyborczym mężowie zaufania noszą identyfikatory z imieniem, nazwiskiem, funkcją oraz nazwą komitetu wyborczego, który reprezentują. Identyfikatory nie mogą zawierać elementów kampanii wyborczej.

Mężowie zaufania mają prawo obserwować wszystkie czynności obwodowej komisji wyborczej w dniu głosowania, zarówno przed rozpoczęciem głosowania, w trakcie jego trwania oraz po jego zakończeniu (art. 42 § 4 Kodeksu wyborczego), zgłaszać przewodniczącemu komisji na bieżąco uwagi i zastrzeżenia, wносить uwagi do protokołu głosowania, z wymienieniem konkretnych zarzutów (art. 75 § 6 Kodeksu wyborczego), oraz być obecni przy transmisji danych z protokołu do okręgowej komisji wyborczej, o ile transmisja taka będzie dokonywana, a także przy przekazywaniu protokołu głosowania pełnomocnikowi okręgowej komisji wyborczej, a następnie okręgowej komisji wyborczej.

Mężowie zaufania nie mogą wykonywać żadnych czynności członka komisji, pomagać wyborcom w głosowaniu ani udzielać im wyjaśnień. Mężowie zaufania nie są uprawnieni także do liczenia ani do przeglądania kart do głosowania przed rozpoczęciem głosowania, w trakcie głosowania i po jego zakończeniu. Oznacza to m.in., że mężowie zaufania nie mogą mieć żadnego kontaktu fizycznego z kartami do głosowania (nie mogą dotykać kart) w żadnym momencie, tj. przed rozpoczęciem głosowania, w trakcie głosowania i po jego zakończeniu. Mężowie zaufania mogą natomiast obserwować liczenie głosów przez komisję i ustalanie przez nią wyników głosowania. Niedopuszczalne jest utrudnianie przez członków obwodowej komisji wyborczej obserwacji mężom zaufania

wszystkich wykonywanych czynności.

Wykonywanie uprawnień mężów zaufania nie może utrudniać pracy komisji, zakłócać powagi głosowania ani naruszać jego tajności. Niedopuszczalne jest także wchodzenie przez mężów zaufania do pomieszczenia za zasłoną, zapewniającego tajność głosowania, w chwili, gdy w pomieszczeniu tym znajduje się wyborca, nawet jeśli wyraził on na to zgodę.

Przewodniczący komisji może wydawać polecenia o charakterze porządkowym, w przypadku gdy działania mężów zaufania wykraczają poza ich uprawnienia, utrudniają pracę komisji, zakłócają powagę głosowania lub naruszają jego tajność.

Przewodniczący komisji informuje mężów zaufania o przysługujących im prawach i wskazuje im miejsce w lokalu wyborczym, z którego będą mogli obserwować przebieg głosowania. Natomiast w związku z tym, że mężowie zaufania mają prawo obserwować wszystkie czynności obwodowej komisji wyborczej, zarówno przed rozpoczęciem głosowania, w trakcie jego trwania oraz po jego zakończeniu, wyznaczone przez przewodniczącego miejsce musi umożliwiać obserwację mężom zaufania wszystkich czynności wykonywanych przez komisję. Ponadto dopuszczalne jest przemieszczanie się mężów zaufania w trakcie obserwowania przez nich wszystkich czynności, z zastrzeżeniem, że nie będzie to utrudniało pracy komisji, ani zakłócało przebiegu głosowania. Należy przy tym podkreślić, że kwestie organizacyjne, w tym dotyczące wskazania mężom zaufania miejsca w lokalu wyborczym zapewniającego możliwość obserwacji wszystkich czynności, a także ustalenia w tym zakresie w konkretnym przypadku należą do kompetencji przewodniczącego danej obwodowej komisji wyborczej.

Obserwacja czynności wykonywanych przez komisję obwodową nie uprawnia mężów zaufania do utrwalania pracy komisji za pomocą aparatów fotograficznych lub kamer, w tym do rejestrowania liczenia kart, ustalania wyników głosowania, a także sporządzania protokołu głosowania. Dopuszczalne jest natomiast fotografowanie oraz filmowanie protokołu głosowania podanego do publicznej wiadomości przez obwodową komisję wyborczą.

Zainteresowani mężowie zaufania mogą także, w miarę możliwości technicznych, otrzymać kopię protokołu głosowania. Dotyczy to również przypadku gdy konieczne było sporządzenie nowego protokołu głosowania lub nanieśenie poprawek na już sporządzonym protokole. Oznacza to, że komisje mają obowiązek wydania kopii protokołu w przypadku zgłoszenia takiego żądania przez męża zaufania lub członka komisji, jeżeli tylko pozwalają na to możliwości techniczne. Nie jest to zatem decyzja uznaniowa komisji, lecz jej obowiązek. Niewydanie kopii protokołu możliwe jest wyłącznie w sytuacji braku sprawnego urządzenia (kserokopiarki) umożliwiającego sporządzenie kopii.

Jak wskazano powyżej mężom zaufania obecnym przy pracach komisji przysługuje prawo wniesienia do protokołu uwag, z wymienieniem konkretnych zarzutów. Uwagi mężów zaufania wpisuje się bezpośrednio do protokołu w punkcie 19. Mąż zaufania, który wniósł uwagę, podpisuje ją w protokole. Jednocześnie jeżeli treść uwag mężów zaufania nie mieści się na formularzu, należy dołączyć ją do protokołu, zaznaczając to w odpowiednim punkcie protokołu. Należy podkreślić, że jak wskazano powyżej, po wpisaniu zgłoszonych przez męża zaufania uwag do protokołu mąż zaufania podpisuje je w protokole. Dopuszczalne jest również, aby mąż zaufania własnoręcznie wniósł uwagi do protokołu. Niedopuszczalne jest żeby komisja odmówiła wpisania do protokołu uwag zgłoszonych przez męża zaufania. Stanowiłoby to naruszenie przepisów Kodeksu wyborczego oraz wiążących wytycznych.

Zastępca Przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej: *Wiesław Kozieliwicz*